

S to besedo je povedan ves velik pomen naše šolske družbe za Trst in slovenski narod sploh.

Letno poročilo so sestavila vodstva: osemrazredne deške ljudske in meščanske šole pri Sv. Jakobu z vzporednicami na Acquedottu, osemrazredne dekliške ljudske šole pri Sv. Jakobu in osemrazredne dekliške ljudske šole na Acquedottu.

V uvodu tega poročila je sestavek "Prva slovenska meščanska šola v Trstu". V tem spisu govori pisatelj o pomenu in važnosti meščanskih šol za ljudsko izobrazbo sploh, za Trst in okolico še posebej. Nato sledi zgodovina ustanovitve te šole. V začetku šolskega leta 1916/17 ni bilo mogoče otvoriti popolne meščanske šole, t. j. izpremeniti VI., VII. in VIII. razred ljudske šole v meščansko šolo, pač pa je c. k. naučno ministrstvo odredilo, da se začetkom šolskega leta 1916/17 otvori prejšnji VI. razred deške osemrazrednice kot I. razred zasebne meščanske šole, naslednja dva pa sukcesivno v šolskih letih 1917/18 in 1918/19. Učni načrt, ki ga je sestavil učiteljski zbor in odobrilo naučno ministrstvo, daje šoli trgovsko-obrtni značaj upoštevajoč razmere slovenskega prebivalstva v Trstu in okolici. Dalje govori pisatelj o pravicah učenec, ki so z uspehom dovršili meščansko šolo ter naštevajo zavode, v katere imajo vstop absolventi III. razreda meščanskih šol.

Učiteljski zbori.

Osemrazredna deška ljudska in meščanska šola pri Sv. Jakobu z vzporednicami na Acquedottu. a) Na meščanski šoli so poleg ravnatelja meščanske in voditelja ljudske šole poučevali še 4 učitelji, izmed njih 3 strokovni učitelji, 1 s kvalifikacijo za ljudske šole in c. k. katehet; državni učitelji, v službovanje prideleni, so bili 4, od družbe nastavljeni 1; 1 je bil pridelen "Slovenski trgovski šoli v Trstu"; b) na ljudski šoli: državnih učiteljev, v službovanje pridelenih učiteljev 9, učiteljice 5, 1 je bil pridelen nemški c. k. deški ljudski in meščanski šoli v n. Sanitzi 20, 1 je bil v II. polletju na dopustu, 4 so bili mobilizirani. Od družbe so bili nastavljeni 4 učitelji, 5 učiteljice in 2 kateheta; izmed teh učiteljev so bili 3 mobilizirani.

Osemrazredna dekliška ljudska šola pri Sv. Jakobu. Državni učiteljici, v službovanje prideleni 2. Od družbe nastavljenih učiteljic 10, 2 suplentki, 1 katehet poleg c. k. kateheta.

Osemrazredna dekliška ljudska šola na Acquedottu. Državne učiteljice, v službovanje pridelenje 3. Od družbe nastavljenih učiteljic 5, 2 suplentki, 1 pomožni katehet poleg c. k. kateheta.

Kronika.

Deška ljudska in meščanska šola. Šolsko leto 1916/17 se je začelo sredi septembra. Vpisalo se je 855 učenec, 55 več nego prejšnje leto, med letom se je oglasilo še 89 učencev, tako da je bilo vseh vpisanih 944, 21 več nego prejšnje leto. Poprečno je prišlo na vsak izmed 17 razredov po 55 učencev. Šola se sukcesivno spremeni v ljudsko in meščansko šolo, letos se je spremenil VI. razred ljudske šole v I. razred meščanske šole. Tu je začetek prve slovenske meščanske šole v Primorju. Ker je bilo 7 učiteljev v vojaški službi, je prevzelo pouk v 7 razredih 7 učiteljic, 2 učiteljici do 16. februarja celo po 2 razreda.

Šola se je vdeležila vseh patriotskih in dobrodelnih prireditvev. Učenci so nabrali med seboj 123.69 K za vojaški dom, v dneh žepnih robcev pa 42.5 K raznega perila in 783.75 K v denarju.

Posebno blagodejno je delovala komisija za preskrbovanje jututrega revnim otrokom. Ta komisija, ki je od novembra 1916 oskrbovala jututrek 600 otrokom slovenskih šol, se je spremenila pozneje v komisijo za prehrano šolskih otrok v Trstu, daje sedaj v 14 obednicah — 6 se jih šola otvori — kosilo približno 9000 otrokom. Ena obednica je prirejena v šolskem poslopju pri Sv. Jakobu, kjer kosi sedaj 702 otroka. Otroci slovenskih šol na Acquedottu, 143 dečkov in 170 deklic, dodivajo kosilo v obednici v paviljonu na mestnem javnem vrtu. Odbor za preskrbo vojnih sirot je dal 20 dečkom vojnim sirotam po 50 K podpore.

Dekliška šola pri Sv. Jakobu. Šolsko leto 1916/17 se je pričelo dne 17. septembra. Vpisalo se je 677 učenek, med šolskim letom jih je vstopilo 34, torej je bilo 711 učenek v 12 razredih, 59 poprečno v 1 razredu. Šolska mladina se je vdeležila vseh patriotskih slavnosti in prireditvev v dobrodelne namene. V dneh darovanja od 4.—7. oktobra je prodajalo 14 deklic znamke in cvetice v prid vojakom na fronti. Dne 17. decembra je priredila ženska C. M. podružnica patriotsko slavnost, na kateri so proizvajali otroci slovenskih šol igro "V kraljestvu palčkov",

ki je uspela jako lepo. Od čistega dobička so prejeli 900 K vojakom na fronti. Igro so v dneh 21. in 22. maja z najlepšim uspehom ponavljali v deželnem gledališču v Ljubljani. Za Božič je obdarila tržaška ženska podružnica in društvo "Marijin dom" več učenek s toplo obleko in obualom. V vojnega posojila je podpisalo učiteljsko skupno z učenkami 500 K. Zbirka učenek za vojaški dom je znašala 30.41 K. V dneh žepnih robcev so zbrale učenke 153.56 K in mnogo raznega perila.

Dekliška šola na Acquedottu. Na tej šoli se je vršil počitniški tečaj, ki se ga je vdeleževalo le majhno število učenek. Šolsko leto se je pričelo 16. septembra. Vpisalo se je 462 učenek, med šolskim letom jih je vstopilo 29, torej skupaj 491. Ker je bilo 8 razredov, pride na 1 razred poprečno 62 učenek. Tudi ta šola se je vdeležila vseh patriotskih slavnosti. Na prošnjo ženske C. M. podružnice se je priredila dne 29. aprila v Narodnem domu igra "Zakleti kraljič" in igrokaz "Skrb in smrt". Podružnica je dobila od te prireditve 500 K čistega dobička. Razume se, da so pri uprizaritvi "V kraljestvu palčkov" v Trstu in v Ljubljani sodelovale tudi učenke te šole. V dnevih darovanja od 4.—8. oktobra je prodajalo 20 učenek te šole po ulicah znake v prid c. k. avstr. zakladu vojaških vdov in sirot. Učenke same so pokupile 412 znakov. Poleg tega se je nabralo v šoli v isto svrhu 19.20 K. Za društvo "Varstvo vojaških sirot" se je nabralo med učenkami 10 K, za ustanovitev vojaških domov v Trstu pa 52.04 K. V "dnevih žepnih robcev" so nabirale učenke perilo za invalide in vojaške otroke, platnene in bombažasti odpadke. Nabralo se je približno 90 kg tega blaga in 209.60 K za vojaški invalide in "Rdeči križ". Učiteljski zbor je podpisal 300 K v. in 300 K VI. vojnega posojila. Ženska C. M. podružnica, društvo "Marijin dom", italijansko dobrodelno društvo otrok in društvo za vojaške sirote so obdarili več učenek z obleko, obuvalom in s čevlji z lesenimi podplati. Ženska C. M. podružnica je darovala 50 K za šolske potrebščine ubogim otrokom.

Gojenci in gojenke zaposlovalnih tečajev goriškega c. k. učiteljskega so imeli na zavodu vse leto hospitacije in praktične vaje, ob koncu šolskega leta tudi maturitetne nastope.

Učila in knjižnice, o katerih govori IV. odstavek letnega poročila, se zaradi neugodnih razmer in pomanjkanja denarnih sredstev, niso mnogo pomnožile.

Nato sledi v V. oddelku imenik šolskih otrok in statistični pregled, o katerem smo pa že govorili.

Podatki iz letnega poročila jasno kažejo ogromno delo šol Družbe sv. Cirila in Metoda na tržaških tleh. Eden glavnih stebrov Slovenstva so v Trstu. Zato je pa tudi sveta dolžnost vsakega Slovenca, kdor le more, da prispeva po svojih močeh za "Družbo", da ne omaga in more tudi v sedanjih hudih časih vršiti svojo vzvišeno nalogo.

Naši dijaki in visoke šole.*)

Marsikateremu nadejpolnemu dijaku je sedanja vojna prekrizala njegove načrte. Mnogi so morali iti namesto na univerzo v vojašnico, drugi si pa zopet zaradi grozne draginje ne upajo od doma v tuja velika mesta. Vse drugače bi bilo, če bi imeli v Ljubljani vseučilišče. Tako bomo Slovenci glede naraščanja akademične inteligence veliko bolj prizadeti kakor tisti narodi, ki imajo lastne visoke šole. Da ne nastane še večje pomanjkanje domače inteligence in vsled tega naval tujecev, moramo skrbeti sedaj, da omogočimo vsakemu slovenskemu dijaku (ki ni pri vojakih) obisk visoke šole. Stvar naj vzame v roke kako društvo n. pr. "Radogoj" ter preskrbi znatne podpore ne le iz zasebnih ampak tudi iz deželnih in občinskih virov. Ob enem pa naj ustanove zlasti v Gradcu in na Dunaju tam bivajoči naši rojaki odbore, katerih naloga bo, preskrbeti našim dijakom primerno hrano (dijaško kuhinjo) in stanovanja. — Le na ta način nam bo mogoče se ubraniti, da ne postanemo Slovenci v prvi vrsti — "sluge narodov" in pa podlaga "tujčevi peti".

*) Druge liste prosimo za ponatis.

Iz Črnegore.

Bivši goriški tovariš Fran Merljak, sedaj c. in kr. okrožni šolski nadzornik v Peči (Ipek) v Črni gori, pošilja svojim tovarišem slovenskim učiteljem iskrene pozdrave. Med drugim nam piše: Posebno novega vam ne vem nič poročati. Posla

imam mnogo. O črnogorskih učiteljih pravi: Domače učiteljstvo ni strokovno tako temeljito izobrazeno nego naše; posebno v vzgojslovju so zaostali. Vendar so jako dovzetni in se zanimajo za vsako moderno pedagoško vprašanje. Iz Avstro-Ogrske imamo sedaj tu več učiteljev. Plačo dobivajo, kakor so jo imeli doma z vsemi dokladi, poleg tega pa dobivajo še po 5 K doklade na dan in 600 K stanarine na leto. Za stanovanje in hrano plačujejo naši učitelji iz monarhije po 5 K na dan; hrano dobivajo iz oficirske kuhinje. Učitelj godbenik, ki bi bil sposoben, da vodi v Peči mestno godbo na godala, bi živel tu bogovski; tudi bi imel lepo življenje dober učitelj, ki bi bil izprašan iz kmetijstva, ali učitelj, ki bi bil vsposobljen za pouk v deških ročnih delih. Sploh pogrešamo tu učiteljev, ki bi bili izprašani iz posameznih strok — učiteljev specialistov.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Poverjeniki Slovenske Šolske Matice na Kranjskem: 1. Šolski okraj Črnomelj: Barle Konrad, učitelj v Metliki. 2. Šolski okraj Kamnik: Petrovec Tomo, nadučitelj v Jaršah pri Mengšu. 3. Šolski okraj Kočevje: a) Kočevje-Ribnica-Vel. Lašče: Stefančič Fran, nadučitelj v Vel. Laščah; b) Sodražica: Vrbič Mihajl, nadučitelj v Sodražici. 4. Šolski okraj Kranj: Rus Vilibald, učitelj v Kranju. 5. Šolski okraj Krško: Stiansky Ljudevit, c. kr. okr. šol. nadzornik v Krškem. 6. Šolski okraj Ljubljana: Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani. 8. Šolski okraj Ljubljanska okolica: Marija Sodnik, učiteljica v Beykah. 9. Šolski okraj Logatec: a) Cerkljica-Logatec-Lož: Punčuh Leopold, nadučitelj v Gor. Logatec; b) sodni okraj Idrija: Marija Kavčič c. kr. ravnateljica v Idriji. 10. Šolski okraj Novo mesto: Matko Martin, nadučitelj v Toplicah pri Novem mestu. 11. Šolski okraj Postojna: a) sodni okraj Ilirska Bistrica: Horvat Rudolf, nadučitelj v Trnovem pri Ilirski Bistrici; b) sodna okraj Postojna in Senožeče: Juvanc Ferdinand, nadučitelj v Postojni; c) sodni okraj Vipava: Skala Anton, nadučitelj v Vipavi. 12. Šolski okraj Radovljica: Zavrl Valentin, nadučitelj v Begunjah.

Za poverjenike, ki so mobilizirani, naj poberejo letnino njih namestniki v službi, ali kdorkoli. Sme se pa poslati letnina kar naravnost Slovenski Šolski Matici v Ljubljano in to čimprej. Gg. poverjenike prosimo, da se požurijo.

Kranjske vesti.

—r— Iz seje c. kr. okraj. šol. sveta v Radovljici dne 4. avg. 1917. C. kr. okraj. šol. nadzornik poroča o važnejših kurentnih potom rečenih zadevah, med temi je tudi vpokojenje učiteljice na Breznici Hermine Širnikove, ki je bilo rešeno potom c. kr. dež. šol. sveta. — Za pouk v ženskih ročnih delih se predlagata v nagraditev učiteljici žen. ročnih del. v Ljubnem in podnartu. — Za nagrado v poljedelskem pouku se predlagajo šolski voditelji na Breznici, v Gorjah, Ribnem, Begunjah, Boh. Bel in Ratečah in sicer po 1.20 K od učne ure v skupnem znesku 420.20 K. — Učiteljici Ceciliji Vilmanovi na Jesenicah se dovoli ozir. prizna I. starostna doklada in sicer definitivna od 24. VI. 1917. — Imenujejo se — ako ne bo kakke posebne zapreke in spremembe — sledeče učne moči: Ano Čopovo provizorično na Breznici in Silvo Šuštersičevo tudi provizorično na Jesenicah, in kot suplentinjo mesto obolele učiteljice Cecilije Vilmanove Marijo Schwarzovo. — Ker je moral učitelj na Jesenicah Egidij Schifferer oditi k vojakom, se ga nadomesti z učiteljico Alojzijo Kunčičevo. — Sklepno se to-le: krajni šolski svet na Bledu prosi, da se dovoli k I. razredu eno vzporednico in da še to šolo razširi v petrazrednico. Krajni šolski svet na Jesenicah prosi k III. razredu še eno vzporednico, dve že ima, tako da bo ta šola sedaj štela 12 razredov. — Slednjič omenja okr. šol. nadzornik še dveh važnih ukrepov c. kr. dež. šol. sveta, t. j. odredbe glede probekandidatov in probekandidatov kakor tudi glede šolskih olajšav ob sedanjih nenormalnih razmerah. — a.

—r— Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, ki se je vršila v petek, dne 17. avgusta 1917, nam je došlo nastopno poročilo: Potem ko otvori predsednik sejo in proglasi njeno sklepčnost, oglašajo zapisnikar bistvenejše kurentne stvari i pove, kako so bile rešene, kar se vzame na

*) Ali bi se je ne moglo razdeliti v samostojno deško in dekliško šolo. Op. uredništva.

znanje. Odobri se zapisnik zadnje redne seje z dne 11. julija 1917. Prošnji nekega učitelja in neke učiteljice za dovolitev daljših dopustov se priporočilo predložiti c. kr. deželnemu šolskemu svetu z nasvetom, da se jima ugodí. Poročili o nadzorovanju zasebne deške petrazrednice v "Marijanišču" in pa zasebne dekliške osemrazrednice v Lichtenthurničinem sirotišču v šolskem letu 1916/17 se vsameta na znanje in predložiti c. kr. deželnemu šolskemu svetu v odobrenje. Učiteljskima zboroma omenjenih učnih zavodov izreči je priznanje na lepih vzgojnih in učnih uspehih. Stalnemu učitelju Alojziju Gorjupu sa pripozna IV. petlenica. Pojasni se še nekaj internih zadev in se potem seja zaključí.

—r— V Bukovju pri Postojni so priredila dne 22. in 29. julij bukovska dekleta pod vodstvom ondotne učiteljice lovaršice J. Meyer jeve in bogoslovca g. Cirila Lekšaca, prireditve v korist slovenskim slepim vojakom, nahajajočim se v zavodu v Gradcu. Za uspeh se imamo tudi zahvaliti g. štabnemu zdravniku div. sanit. kol. 48., ki je poslal godbo. Zahvaljujemo se nadalje vsestransko pomagal; dekletom, ki so se na nesebičen način žrtvovali za ta namen, vsem cenj, darovalcem vstopnine, ki so jo blagovolili podariti, dasi se predstave niso vdeležili; vsem ki so pripomogli na katerikoli način in cenjenemu občinstvu, da se je v tako obilnem številu od blizu in daleč vdeležilo predstave, ter pripomoglo, da znaša čisti preostanek 257 K.

Štajerske vesti.

—š— Učit. naznanila. Učiteljica Ana Matkova v Kapelah pri Brežicah je postala def. učiteljica v Zibiki. — Prov. učit. Šamplova pripustila se je v slučaju poročitve za čas vojne v Makolah pri Poljčanah. — Nadučit. Stefan Rataj v Trbonji (šolski okr. Mahrenberg) je prestavljen kot šolski vodja v Razborje (šolski okr. Slov. Gradec).

—š— Povišanje. Učitelj v Petrovčah pri Celju, Teodor Gselman, sedaj vojak, je postal praporščak.

—š— Dopolnilna drag. doklada štaj. učiteljstvu se je v izmeri, kakor je to "Uč. Tov." že poročal v svoji 13. let. štev. izplačala začetkom avg. t. l. glasom ukaza dež. šolskega sveta z dne 18. 7., št. 3/4831/146/17.

—š— Upok. učiteljstvu na Štaj. se bo tudi podelila neka dodatna drag. doklada. Tako pravi graška "Päd. Zeitschrift" v svoji šte. z dne 30. VII. t. l.

—š— Glede oproščenja učiteljev-vojakov t. j. takih, ki so zaposleni v zaledju in takih, ki so bili v fronti in so postali za orožje nesposobni, je uvel štaj. dež. šolski svet novo akcijo ter so imele tozadevno šolska vodstva obširno poročati. (Ukaz d. do. 21. VII. 17., št. 3/2272/169.)

—š— Izkaz o delu dvorazredne ljudske šole v Orli vasi za "Rdeči križ" in druge vopomožne svrhe. 1. Denarne zbirke, darovala šolska mladina, učiteljstvo in ljudstvo: V letu 1914/15 179.85 K " " 1915/16 240.83 " " 1916/17 442.56 "

Skupaj 863.24 K

2. Nabrano in darovano blago: nakolenic 11 parov, zapestnic 13 parov, krpic za noge 20 parov, usnenih ogreval 24 parov, nogavic 3 pare; starega papirja 61 kg, starih cunj 336 kg, kovin 30 kg; na "Dan žepnih robcev" 50 kg platnenega blaga; rabljenih znamk 3000 komadov; za božičnico je darovala učiteljica Brišnikova 1600 komadov svalčic; VI. vojnega posojila je podpisal krajni šolski svet 200 K in po posredovanju učiteljice Brišnikove se je podpisalo v kraju še 200 K; V. vojnega posojila je podpisal nadučitelj Martin Zdošek 1000 K in po posredovanju učiteljice Brišnikove se je podpisalo v kraju še 1100 K. Društveni odsek "vojni davek žen" (Frauenkriegsbeisteuer) šteje 105 članov, kar bo dalo 252 K članarine. Zbirko vodi tovarišica Brišnikova, ki je vodila tudi vse druge zbirke in prejela od vojnega botrstva častno spomenico.

Jana Brišnikova.

—š— Ustanove za obisk c. kr. drž. obrtne šole v Ljubljani. Posojilnica v Mariboru je razpisala ustanovo za obisk c. kr. državne obrtne šole v Ljubljani v znesku po 400 K.

Istrske vesti.

—i— Za hrvatske šole v Pulju. "Hrvatski List" prosi poslance, naj se zavzamejo za to, da se začetkom novega šolskega leta otvori v Pulju hrvatska ljudska šola za oni del hrvatskih otrok, ki so ostali po evakuaciji v Pulju. Ob enem je potrebno, da se poslanci zavzamejo za to, da se zajamči hrvatska realna gimnazija v Pulju.